

Declaración sha Naciones Unidas sha jalah derecho oh fuu faa mii :

Ga maah jin la faa ah moo ji sha naciones unidas, koon alooh naah utinmööh juu taah ah ji looh .Faah ja laah fuu faa mii koon römooh joon la jon jmeeh shinmooh lüi la koon fu koon tsa'.

Ja la fuu dzaah shiinli laa töi unkwii naah nooh fuu mein shinmooh ah dzaah. Ja leih in faah mein shinmooh lüi tsa in dzein jo in shin güi.

Mi meintooh ja laah Derechos oh fuu fa mii na jo eh liin jo eh meintsä' ih.

Ku dzii ja laah a nig a nguiih fu la jei ja laah voö a ni mooh ah ojo lii va a kuan fuu la dzein.

Shin Lü ah la ñi tsa ja laah derechos oh jalei fuu faa mii oh fu ah tüi voö, tüi kuu koon e kuu lo li maah tooh. Ta laa ah lo unkoon laa dzein.

Ma ah ahloo kio la dzein shü kon ja 'a fuu dzaah la töi un kwi.

Shinmooh la ni a derechos oh jale; familia koon fuu faa mii, naah unkuain joon, naah undzaa', jon naaah ñii tiin jö derechos oh shui.

Naah laah ñi jalaah juu ga'dziin mooh ga' li a derechos oh ja lei fuu faa mii joon shinmooh laah ñii laah töi unkwii ah loo.

Jalaah ah ni maah ah dzein shüu koon jalei mooh a laah feeh ah dzein ja lei fuu faa mii kon tsa dzein go tsa.

Kwio ah faa ji sha' Naciones Unidas, ah ni dziin koon fuu faa mii.

La joon a jin programa de accion de Viena faah jalaah li maah ah laah oh jalaah naah. Jon jo li liin jalaah ah gooh ah ni ga' ngii la jei. Jalaah ah ju taah ah ni ji sha declaración na la jamooh liin ah faah ji ah ni dza'.

Loo faa jalaah a derecho oh jalei tsa fuu faa mii jalaah a faa naah maah tsa untiin jin laah faa ni ji sha Derechos Humanos.

Art. 1 ko

Jalaah fuu koon la jain tsa naah ah dzein shüu, naah oh jalaah a derechos fa ni ji sha derechos humanos .

Art. 2 tu

Jalaah fuu koon tsa faa mii lii libre jon koon römooh koon fuu kashia, jo in li maah ei'ih tsa faa mii.

Art. 3 'ni

Jalaah fu faa mii lioh shiutoo' fuu goo, yamooh naah noo' shiala unkuan, laah jon na maah too fuu goo.

Art. 4 shüu

Jalaah fuu faa mii li shu'too yai, laoh ih nooh shiala in meitoo, jin laah nei fuu goo.

Art. 5 ñaah

Jalaah fuu faa mii li maah jin laah yai too fuu, li' maah ah la dzein shüu kuan'sha tooh ah naah maah fuu goo.

Art. 6 ñüu

Ja lei tsa naah oh mooh ji sha' shia ni la dzein' (nacionalidad).

Art. 7 yiaah

1.- jalei tsa fuu oh derecho ah laah dzein, laah jon jo eh gooh li lin jiin la dzein.

2.- jalaah fuu faa mii naah lüi libre, jo in li maah a gooh vii sha. Jo in li kain shui sha jon dzajei lashia.

Art. 8 jñaah

1.- Jalei fuu faa mii oh derecho ah jo jaa'tsa jalaah ah tradicion dzein fuu gooh.

2.- Estado naah maah utiin jo kuo liin'tsa faa mii jalaah a gooh, ah laah faa ni ji loo :

- a) Jo kuo iin jalaah ah dzein laah koo fuu
- b) Jo in köi jan ja laah ah oh, laah joon 'vöh sha.
- c) Jo in köi vöih' laah nei, join li maah ah jo shin ju sha'.
- d) Jo in li jan jalaah ah dzein shüdzaih.
- e) Jo in li faagooh vii sha jalei tsa faa mii, jo in li meih ih ah gooh.

Art. 9 jñüu

Jalaah fuu koon tsa naa taan koon koo fuu naah jin jalaah ah tuifuu tain koon jo in li jan derecho oh.

Art. 10 yaah

Jo in li vöih' shü'dzai' fuu la nei naah ñioh jon naah ñiih la kua vö'na ga ih' vöi la nei. Jon li muuh tun' tsa'lin 'vöh la gavöi vö 'na ligui.

Art. 11 Yaah kog

1.- Jalaah fuu li meitoo' tradición sha' kuo'vöh ah oh jalaah ah dzein jon jo kuo' in', jo in li maah ah gooh viih sha .

2.-Ah estado naah joon 'vöh jo in li maah ah gooh koon ah oh naah shii'oh ja laah ah gooh ni mei'ih fuu.

Art. 12 Yaah tuu

1.- Ja laah fuu lii jmaah ah unkuain jalaah tradición jo kuo in jalaah ah dzein, jon laah ñii tsa' jalaah ah oh fuu gooh.

2.- Ah estado naah jmaah koondzaah tun Jalaah ah oh tsa fuu faa mii jalaah ah mooh taoh laah nei. Koon ja la ah a ni oh li tsa köii.

Art. 13 Yaah 'ni

1.- Jalei tsa faa mii naah eeh jalei shui mii, **Jon jo kuo in mii sha'** ju sha tsa köii lii. Jon li laah udziih fuu sha shiala inmooh laah Jon kuo'vöh sha Jo kuoi in mii sha.

2.- Ah estado naah ömooh jalei tsa fuu naah kuomooh jain tsa in jin jalaah ah jo öidziih tsa faa mii vona eh juu naah dziin kuan sha juu dzein laah koon fuu .

Art. 14 Yaah shüu

1.- Ja laah fuu faa mii lii jmaah ah et tsa' juu mii sha li naih tafoo faa mii jon jo in mii sha'.

2.- Ja lei shui faa mii ah tümooh udzaah jalaah ah in.

3.- Ja lei shui faa mii koon fuu sha jo nei fuu gooh naah udzaah kuan sha mii sha naah ah **untimooh** jalaah ah faah looh.

Art. 15 Yaah ñaah

1.- Jalaah ah tüi fuu ah dzein fuu faa mii naah toon ni ji jon kuola ñii ja lei tsa jon jo in.

2.- Ah estado koon jalei tsa faa mii naah dziin koon kamooh Jon jo kuo inmooh ja laah ah gooh ni ga' li laah sha la jei.

Art. 16 yaah ñüu

1.- Jalah fuu li kuo ah dzein koon mii sha jon lio'oh dzatai' kon in tsa jo faa mii laah kain laah kuotsa' información laah dzii medio sha comunicaci3n.

2.- jalaah medios sha comunicaci3n naah faa eh dzein la koon fuu faa mii jon naah faa ju 'jo, naah kuo faa tsa fuu eh dzein la koon fuu.

Art. 17 yaah yiaah

1.- Jalei tsa koon fuu faa mii oh derecho meitoo jalaah ah tii tsa mooh too la t3i unkwi.

2.- Jalei tsa na u3mooh jalei shui jo li maah shui too ih ah foo li'bui ah jo kuo udzaah ji sha jalei shui shinmooh jo t3uh ji sha.

3.- jalei tsa faa mii jo lii vaah in maah ah gooh sha, la jon too mooh, koon ih' leih koon r3mooh 'tsa.

Art. 18 yaah jñaah

Jalaah fuu shinmooh ju sha jon li naih jan tsa in faa viih sha' v3 'na eh ju na li dziin kuan sha jon li maah nüu jus ha.

Art. 19 yaah jñüu

Jalei tsa naah ukoon in tsa faa mi v3na naah maah jalaah eh undzui fu gooh naah dzinmooh koon tsa k3i in kuo fuu.

Art. 20 yiah

1.- La k3 fuu lii naih tsa'tooh shaa li jin shiala in dzein fuu gooh lii maah too jin laah k3isha.

2.- jalaah fuu tañii jo eh oh naah ñimooh eh koon li dzein jon' jo in fuu gooh.

Art. 21 yiah k3

1.- Jalaah fuu lii maah ah la dzein shüu naah ah udzaah naah maah too' naah la oh la li muusha'naah unshüu laah nei.

2.- Naah laah dzein shüu jalei tsa faa mii in tsa köi,tsamuu, samii, shui la jon tsa lüi jmoovuu. Koon tömoo naah jo'tsa shiala dzein in tsa lo fuu gooh.

Art. 22 yiah tuu

1.- Jalei tsa köi,tsa muu,samii,shui,tsa lüi jmoovuu hin tsa looh tüi jalaah ah faa ni ji sha derchos humanos.

2.- Jalei tsa'too koon fuu faa mii naah uömooh tsa muu koon shui jo eh kuo liin ah gooh.

Art. 23 yiah 'nĩ

Jalaah fuu lii jmaah jin la köisha jalaah recursos tui jon li shütoo' shiala meitoo'. Li muuh a lüi 'nüh ah la dzein tamuuh fuu gooh.

Art. 24 yiah shüu

1.- Jalaah fuu lii maah muuh sha' koon onuu lii uömooh jalaah onuu la joon jonuu, jalaah ah dza' fuu gooh. Lii 'ih servicio sha salud jo in köi jan naah jalaah ah oh derecho.

2.-Jalei tsa faa mii lii meitoo' jalaah ah shüu jalaah a dza' naah uömooh_ ah derecho ah ooh.

Art. 25 yiah ñaah

Jalaah fuu oh fu' meitoo' jalaah 'vöh, muu'ñii la joon jalaah ah kashia ah naah fuu gooh, naah uömooh jon saah ah meitoo' jalei shui ina kuan.

Art. 26 yia ñüu

1.- jalaah fuu oh fu' meitoo' jalaah ''vöh ah oh ka' lajei.

2.- Jalaah fuu li meitoo' 'vöh ah oh ah nigaloo lakain la na fuu sha.

3.- Jon tsa'too' naah uömooh jalei tsa faa mii naah ñimooh 'vöh sha'a, jo in li jan naah laah ñii shiala dzein shiala tui la koon fuu.

Art. 27 yiah yiaah

Naah li juu koon kamooh sha lakoon fuu faa mii naah la kwio jalaah tradición koon costumbre oh jon in li jan 'vöh sha shiinli ju sha naah ñiooh mi koon 'ih.

Art. 28 yiah jñaah

1.- Jalaah fuu li'oh koon uvöo shi'tsa sha jalaah ah nigaa jantsa'. Naah ñii shiala maah jo in köi jan jalaah ah oh.

2.- jalaah fuu naah ñiih jinla shin 'vöh sha lii ñiih 'vöh lii ñiih kuu jin laah shin ah gajan'tsa.

Art. 29 yiah jñüu

1.- Jalaah fuu lii ömooh 'vöh sha joon nah laah ñii shiala li ah joiin jalaah ah dza' fuu gooh.

2.- Jo kuoi ya'tsa jalaah a shiih ah dzaiih ni kuo 'vöh. Naah ñiih tsa fuu ah mooh tsa.

3.- Tsa'too'naah maah jalaah ah ömooh jalei tsa, naah jan jalaah ah kuoi maah viih jmoohvuuh.

Art. 30 yayaah

1.- Jo kuoi tsatai laah fuu gooh tsa faa mii jei naah laah ñio jon li tsatai li muuh tsaliin fuu gooh vöna in.

2.- Naah dziin koon kaamooh vöna meitoo' fuu gooh tsa faa mii ah tsatai laah .

Art. 31 yayaah kog

1.- Naah ömooh jalaah tradición sha, jalaah cultura, jalaah onuu, jalei jonuu, jalaah ah dzein fuu gooh jon jo kuoin.

2.- Naah ömooh jalaah jon jo kuo in jalaah a dzein.

Art. 32 yayaah tuu

1.- Jalaah fuu faa mii li maah shiala in meitoo' ja laah kuo 'vöh sha.

2.- Naah laah ñii fuu faa mi vöna in meitoo' kuo 'vöh sha naah i'mooh jei jon li in' maah too' .

3.- Naah jon'tsa fuu faa mii jalaah ah gooh niga nguui naah kuotsa' ih jalaah ah meitoo' jon jo tsa'ngui ah gooh kuo 'vöh sha.

Art. 33 yayaah 'ni

- 1.- Fuu faa mii li tain koon shiala inmooh jin la tradicion koon costumbre a tui. Jo in kuoi jan laah dzein.
- 2.- Jalaah fuu li maah laoh yaii jin laah in dzein gooh.

Art. 34 yayaah shüu

Jalah fuu li maah laah ñii tsa' shiala mooh laah dzein fuu gooh ah costumbre koon tradicion oh vöna koonrö koon norma sha derechos humanos dza la töi unkwi.

Art. 35 yayaah ñaah

Laah oh tsa fuu li jin shia laah maah too' jalei tsa' dzein fuu gooh .

Art. 36 yayaah ñüu

- 1.- Ah fuu naah jmein shiin kuo 'vöh li fei yaih li maah too' laah oh ih laah jon li mah too' koon fuu kashia.
- 2.- Jalei in tsa unkoon ah dzein shüulaah koon fuu naah maah kuo maah too' laoh fuu naah jmein shiin kuo 'vöh.

Art. 37 yayaah yiaah

- 1.- Jalaah fuu oh derecho ah li reconocer jalaah ah juu dzüi laah jon tratado mooh koon tsa'too' naah maah respetar jalaah juu gadziin kuan sha fuu.
- 2.- jalaah ah juu taah nii ji looh jo eh mooh vaah ah jo liin tsa' juu sha' tsa faa mii iniih maah tratado koon tsa'too' naah li respetar derecho sha.

Art. 38 yayaah jñaah

Ah estados in ukoon fuu faa mii naah maah ah tsa'tiinmöö jin laah faa ah declaracion looh.

Art. 39 yayaah jñüu

Naah ukoon tsa' laah koon fuu faa mii in jo oh, koon cooperacion joon li utiin ah derecho faa nii declaracion looh.

Art. 40 tuu looh

Jalaah fuu oh derecho ah unkoon tsa' jalaah ah dzein koon estadolaah jon koon tsa joon

Art. 40 tuu looh

Jalaah fuu oh derecho ah ukoon' tsa' jalaah ah dzein koon estado laah jon koon tsa jo dezeit shüu jalaah ah gooh niiga ngui naah lii laah moonoh jalaah ah dzein.

Art. 41 tuu looh kog

Ah organo koon organism oh naciones unidas laah jon ah organizaciones kashia naah maah ah li jin laah faah ah ni declaración naaah li movilización jon naah maah cooperacion sha jalei tsa faa mii jon naah dza'tai jalaah fuu kon asunto ah oh.

Art. 42 tuu looh tuu

Naciones unidas koon organo sha laah jon foro permanente para las cuestiones indígenas koon organismo especializado ah naah sha laah nei, laah jon estado naah maah promover ah naah tsa'tiin jin laah faa ni declaración jon naah jö ah li jin laah faah ni ah moo ji looh.

Art. 43 tuu looh 'ni

Ah derecho ni laah kwitsa' ah ni delcaracion jin shiala kuoi laah dzein tsa' jo in kuoi mein ih naah jon ah laaah dzein shüu fuu gooh jalei tsa faa mii laah töih unkwi.

Art. 44 tuu looh shüu

Jalaah ah derecho faa ni declaracion koon ih li sha tsa muu koon sha ñüu faa mii.

Art. 45 tuu looh jñaah

Jin koon ah faa ni ah declaracion jo li vaah 'itsi' ah jo shin ah derecho oh fuu faa mii nanooh uvöo ah nogui laah oh.

Art. 46 tuu looh ñüu

1.- Jalaah ah faa ni ah ji looh jo li vaaah in estado fuu uvo tsa ah in maah ah contrario jin laah jin ni carta sha naciones unidas jo kuo fu' vaah in maah ah gooh sha fuu kashia jo li ah jaan kuo 'voh sha' fuu kashia.

2.- Jalaah ah derecho faa ni declaracion naah li respetar ah derecho kon libertad oh laah jaintsa' ah derecho faa looh li sujeto ah limitación maah ley . koon ah looh li garantizar ah derecho koon libertad oh tsa jon li unkoon jalei tsa.

3.- Jalaah ah faa ni declaración naah li interpretar koon arreglo ah principio sha justicia koon democracia ah dercho oh jalei tsa dzein unkwi ah koon röo lui tsa ah jo in li maah ah gooh vii' sha' naah maah jin laah faa ah ni declaración.